

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/52/99

OPINIE O ZWIĄZKACH ZAWODOWYCH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '99

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- Z deklaracji respondentów wynika, że ogółem do wszystkich związków zawodowych należy 11% Polaków, najwięcej (5%) deklaruje przynależność do „Solidarności”. Członkowie związków zawodowych stanowią 20% osób aktywnych zawodowo.
- Ponad dwie piąte (43%) ankietowanych uważa, że żaden związek zawodowy nie reprezentuje interesów ludzi takich jak oni. Największy odsetek badanych sądzi, że ich interesy najlepiej wyraża NSZZ „Solidarność” (14%), następnie OPZZ (11%) i „Samoobrona” (9%).
- Większość badanych (63%) jest zdania, że związki zawodowe nieskutecznie bronią interesów pracowniczych. Niespełna jedna czwarta (23%) zaś wyraża przeciwną opinię. Działalność związków nieco lepiej oceniają ich członkowie niż osoby niezrzeszone.
- W ocenie niemal połowy badanych (49%) związki zawodowe mają zbyt mały wpływ na decyzje władz w kraju. Co piąty respondent (21%) określa ten wpływ jako zbyt duży, a co siódmy (14%) uważa, że jest on taki, jaki powinien być.
- Bardziej wyrazisty jest społeczny wizerunek NSZZ „Solidarność” niż OPZZ. Podstawowe cechy obrazu „Solidarności” to skojarzenia z przemianami w Polsce oraz bieżącą działalnością polityczną. OPZZ kojarzony jest często z działaniami na rzecz interesów pracowniczych i praktykami okresu PRL.

Związki zawodowe to „organizacje pracowników, którzy wspólnie działają dla poprawy płacy i warunków pracy”¹. Taka definicja nie oddaje jednak specyfiki sytuacji organizacji związkowych w Polsce. Największe ugrupowania polityczne są koalicjami partii politycznych oraz związków zawodowych. Można wręcz powiedzieć, że „bazą rekrutacji członków «klasy politycznej» były i są elity przywódcze związków zawodowych”². Największe centrale związkowe mogą wpływać na działalność instytucji politycznych poprzez swoich działaczy.

W jednym z ostatnich sondaży³ podjęliśmy próbę znalezienia odpowiedzi m. in. na następujące pytania: czy organizacje związkowe reprezentują interesy pracowników, jak oceniana jest skuteczność działania związków zawodowych oraz ich wpływ na sprawy kraju, jaki jest społeczny wizerunek największych central związkowych?

KTO REPREZENTUJE INTERESY PRACOWNICZE?

Ponad połowa respondentów (58%) jest zdania, że nikt dobrze nie reprezentuje interesów pracowniczych w Polsce. Związki zawodowe, a więc organizacje powołane w tym właśnie celu, wymieniło 16% respondentów. O połowę mniejsza grupa (8%) uważa, że interesy pracownicze najlepiej reprezentuje prezydent. Przekonanie, że wszystkich pracowników najlepiej reprezentują organizacje związkowe, częściej wyrażają ich członkowie (33%) niż osoby nie należące do związków zawodowych (14%).

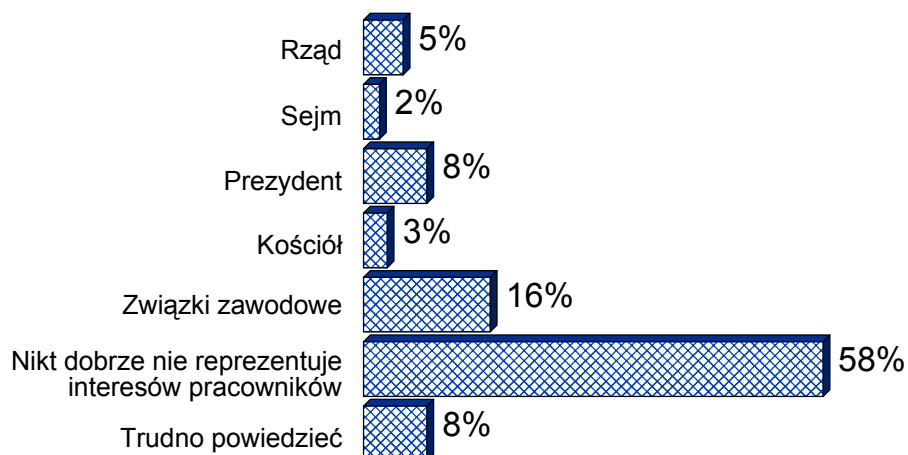
---

¹ *Dictionary of Sociology*, 1998, Penguin.

² W. Pańków, *Funkcje związków zawodowych w zakładach pracy*, 1999 (maszynopis).

³ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (106) przeprowadzono w dniach 4-9 marca ‘99 na 1065-osobowej reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłej ludności Polski.

RYS. 1. **KTO, PANA(I) ZDANIEM, NAJLEPIEJ REPREZENTUJE INTERESY WSZYSTKICH (SZEREGOWYCH) PRACOWNIKÓW W CAŁYM KRAJU?**

KTO NALEŻY DO ORGANIZACJI ZWIĄZKOWYCH?

Z deklaracji ankietowanych wynika, że ogółem do wszystkich organizacji związkowych należy 11% Polaków, najczęściej (5%) deklaruje przynależność do „Solidarności”. Członkowie związków zawodowych stanowią 20% osób aktywnych zawodowo.

Do organizacji pracowniczych znacznie częściej należą osoby pracujące w zakładach państwowych niż prywatnych. Dwie piąte pracowników instytucji i zakładów państwowych i publicznych (w tym samorządowych i spółdzielczych) oraz niemal jedna trzecia pracowników sfery budżetowej deklaruje przynależność do związków zawodowych. W spółkach o własności prywatnej i państwowej związkowcy stanowią 17% pracowników. W sektorze prywatnym poza rolnictwem odsetek ten wynosi 3%, a wśród pracujących w prywatnych gospodarstwach rolnych osoby deklarujące członkostwo w związkach zawodowych stanowią 6% ogółu zatrudnionych. Do organizacji pracowniczych częściej należą mężczyźni (14%) niż kobiety (8%); wśród osób czynnych zawodowo członkami związków jest 24% mężczyzn i 14% kobiet. Związkowcami częściej są mieszkańcy miast średniej wielkości niż wielkich miast czy wsi.

KTÓRE ZWIĄZKI ZAWODOWE REPREZENTUJĄ NASZE INTERESY?

Mimo że badani należący do organizacji związkowych stanowią stosunkowo niewielki odsetek wszystkich dorosłych Polaków, wielu respondentów może uważać dany związek za wyraziciela swoich interesów nie należąc do niego, lecz np. utożsamiając się z głoszonymi przezeń hasłami czy też identyfikując z akcjami protestacyjnymi. Zapytaliśmy badanych, jaki związek zawodowy najlepiej reprezentuje interesy ludzi takich jak oni.

Ponad dwie piąte ankietowanych (43%) uważa, że żaden związek zawodowy nie reprezentuje ich interesów. Zbliżone odsetki badanych sądzą, że w ich imieniu występują NSZZ „Solidarność” (14%) i OPZZ (11%). W porównaniu z rokiem '93 oceny „Solidarności” pod tym względem pogorszyły się, a OPZZ - pozostały na tym samym poziomie. Warto zwrócić uwagę na poprawę notowań Związku Zawodowego „Samoobrona”. Obecnie niemal jedna dziesiąta ankietowanych twierdzi, że organizacja ta reprezentuje interesy ludzi takich jak oni. Wyraźnemu pogorszeniu uległy oceny związków wywodzących się z NSZZ „Solidarność”: „Solidarności '80” oraz „Solidarności” Rolników Indywidualnych. O ile pierwszy z nich w ostatnim czasie nie był obecny w życiu publicznym, o tyle rolnicza „Solidarność” była współorganizatorem protestów rolniczych w lutym, co jednak nie wpłynęło znacząco na jej postrzeganie.

Tabela 1

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	IX '92	VI '93	III '99
	w procentach		
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	6	12	11
NSZZ „Solidarność”	13	21	14
NSZZ „Solidarność '80”	8	8	2
NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”	6	8	2
Związek Zawodowy „Samoobrona”	2	5	9
Inny związek	0	0	3
Żaden	40	31	43
Trudno powiedzieć	24	15	16

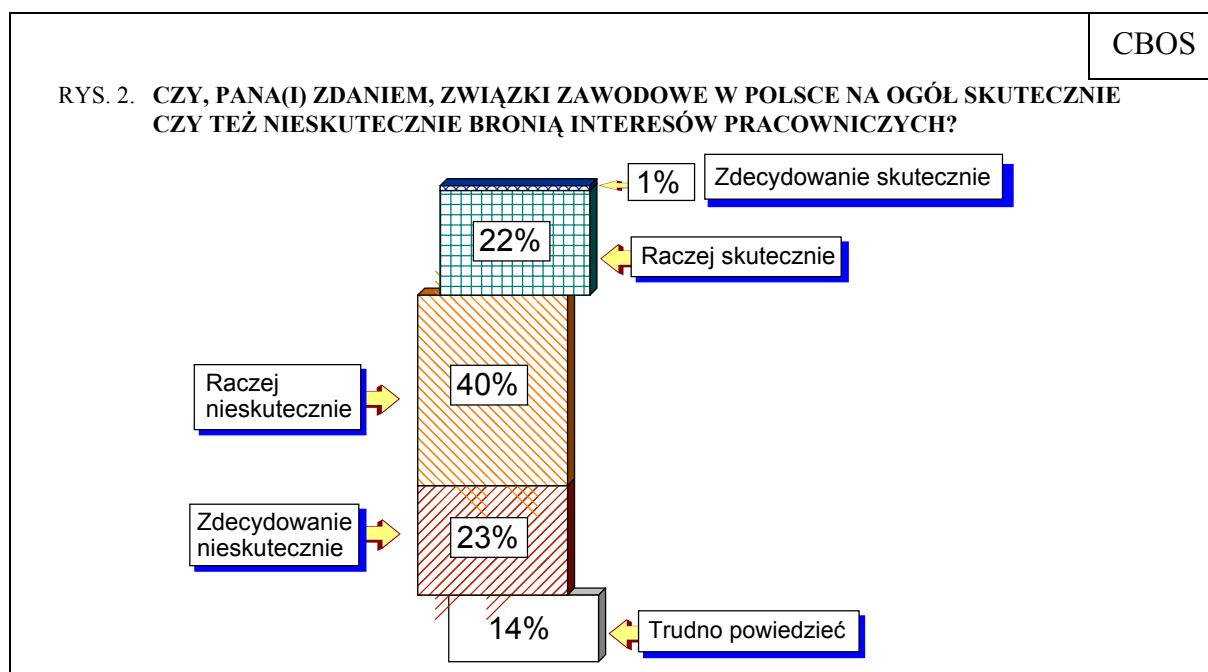
Dwa największe ugrupowania AWS i SLD są koalicjami partii politycznych oraz central związkowych. Działacze związków zawodowych NSZZ „Solidarność” i OPZZ uczestniczą w pracach parlamentu; wśród członków rządu są osoby, które zajmowały się działalnością związkową. Nic więc dziwnego, że poparcie dla partii łączy się z opinią, że związek zawodowy powiązany z tą partią wyraża interesy ludzi takich jak respondent. NSZZ „Solidarność” w większym stopniu reprezentuje interesy zwolenników AWS niż OPZZ interesy sympatyków SLD: ponad połowa potencjalnych wyborców AWS sądzi, że „Solidarność” reprezentuje interesy ludzi takich jak oni, podczas gdy jedna trzecia zwolenników SLD uważa OPZZ za wyraziciela swoich. Warto zauważyć, że interesy elektoratu PSL najczęściej wyraża radykalna „Samoobrona”.

Potencjalnych wyborców głównych partii można podzielić na elektoraty silnie i słabo reprezentowane przez związki. Do pierwszej grupy należą wyborcy AWS i PSL, wśród których co najmniej 60% deklaruje, że któraś z organizacji związkowych jest wyrazicielem ich interesów (nieco ponad jedna czwarta sądzi, że żadna), do drugiej - wyborcy Unii Wolności, którzy według własnej opinii są najslabiej reprezentowani przez związki pracownicze (26%, z czego większość wskazuje na „Solidarność”). Spośród wyborców SLD 45% jest zdania, że związki zawodowe najlepiej reprezentują ich interesy.

Tabela 2

Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?	Potencjalne elektoraty ugrupowań politycznych				
	SLD	AWS	UW	PSL	Nie zamierzający głosować
	w procentach				
Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ	34	3	5	19	6
NSZZ „Solidarność”	2	52	15	2	10
NSZZ „Solidarność ’80”	2	2	0	3	2
NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność”	0	1	2	11	2
Związek Zawodowy „Samoobrona”	5	4	2	20	11
Inny związek	2	1	2	5	2
Żaden	51	26	62	28	45
Trudno powiedzieć	4	11	11	12	23

Zdaniem znacznej grupy respondentów związki zawodowe nie reprezentują ich interesów m.in. dlatego, że są nieskuteczne. Z opinią, że związki nieskutecznie bronią interesów pracowniczych, zgadza się większość ankietowanych (63%). Tylko niespełna jedna czwarta (23%) jest przeciwnego zdania. Członkowie związków nieco lepiej oceniają efekty ich działalności (35% twierdzi, że na ogół skutecznie bronią one interesów pracowniczych), jednak również wśród nich przeważają opinie o ich nieskuteczności (60%). Spośród grup zawodowych o skuteczności działania związków najczęściej przekonani są robotnicy niewykwalifikowani (42%).

POSTULOWANY ZAKRES WPŁYWÓW ZWIĄZKOWYCH

W opinii niemal połowy badanych związki pracownicze mają obecnie zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju. Co piąty respondent określa ten wpływ jako zbyt duży, a tylko co siódmy uważa, że jest on taki, jaki powinien być.

Można przypuszczać, że zaangażowanie związków zawodowych w ostatnie konflikty, a także - poprzez uczestnictwo w AWS i SLD - w bieżące życie polityczne spowodowało znaczną polaryzację poglądów na temat siły ich wpływu. W stosunku do grudnia '93 wyraźnie wzrósł (z 9% do 21%) odsetek osób określających ten wpływ jako zbyt duży. Jednocześnie zwiększył się także, choć w mniejszym stopniu, odsetek badanych, którzy uważają, że wpływ związków jest zbyt mały.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VI '93	XII '93	III '99
	w procentach		
Zbyt duży	15	9	21
Taki, jaki powinny mieć	17	20	14
Zbyt mały	56	42	49
Trudno powiedzieć	12	19	16

Członkowie związków zawodowych nieco częściej niż osoby nie należące do nich uważają, że organizacje pracownicze mają zbyt mały wpływ na decyzje władz. Zależność ta jest istotna, lecz stosunkowo słaba ($V \text{ Cramera}=0,14$). Warto zauważyć, że wśród związkowców i osób nie należących do żadnego związku zawodowego porównywalne są odsetki twierdzących, iż wpływy związków są zbyt duże.

Tabela 4

Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju?	Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?	
	Tak	Nie
	w procentach	
Zbyt duży	22	20
Taki, jaki powinny mieć	18	14
Zbyt mały	58	48
Trudno powiedzieć	2	18

W grudniu '98 zadaliśmy respondentom pytanie dotyczące wpływu największych central związkowych: NSZZ „Solidarność” i OPZZ na to, co dzieje się w kraju. Okazało się, że jedynie 13% ankietowanych uważa, że wpływ „Solidarności” jest zbyt mały, a 19% chciałoby większych wpływów OPZZ. Są to odsetki znacznie mniejsze niż te, które dotyczą opinii o zbyt małym wpływie związków w ogóle. Wynika to prawdopodobnie z faktu, że zwolennicy dwóch głównych central związkowych, a także pozostałych związków podzielają pogląd, że wpływ ruchu związkowego na to, co dzieje się w kraju, jest zbyt mały, co nie oznacza, że postrzegają jako zbyt mały wpływ konkurencyjnych dla siebie central związkowych.

Tabela 5

XII '98

Ocena wpływu związków zawodowych na to, co dzieje się w kraju	NSZZ „Solidarność”	OPZZ
	w procentach	
Za duży wpływ	44	20
Taki, jaki powinny mieć	25	31
Za mały wpływ	13	19
Trudno powiedzieć	18	30

Znaczna część badanych uważa, że działalność głównych central związkowych nie sprzyja artykulacji ich interesów. Jednocześnie jednak w społeczeństwie obecne jest poczucie, że decyzje władz w naszym kraju w zbyt małym stopniu zależą od związków zawodowych.

SPOŁECZNY WIZERUNEK NSZZ „SOLIDARNOŚĆ” I OPZZ

Ankietowanym zadaliśmy pytanie otwarte, prosząc o podanie określeń, które się im kojarzą z NSZZ „Solidarność” i OPZZ. Spontaniczne wypowiedzi respondentów pogrupowaliśmy w kategorie, stosując podwójne kryterium: aksjologiczne oraz tematyczne.

Ze względu na pierwsze kryterium wypowiedzi badanych można podzielić na trzy grupy, w skład których wchodziły pozytywne, negatywne i neutralne skojarzenia z danym

związkiem. Odpowiedzi na pytanie otwarte potwierdzają wyniki, które uzyskaliśmy w grudniu '98 (por. tab. 5). Społeczny wizerunek NSZZ „Solidarność” jest znacznie wyraźniej ukształtowany niż OPZZ: niemal połowa badanych nie ma jakichkolwiek skojarzeń z OPZZ, w przypadku „Solidarności” odsetek ten jest o ponad połowę mniejszy. Jednocześnie NSZZ „Solidarność” częściej budzi skojarzenia negatywne niż pozytywne. Również w przypadku OPZZ negatywne odczucia przeważają nad pozytywnymi.

Tabela 6

Skojarzenia z głównymi centralami związkowymi	NSZZ „Solidarność”	OPZZ
	w procentach	
Pozytywne	12	14
Neutralne	30	16
Negatywne	36	21
Inne	11	4
Trudno powiedzieć	22	49

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli udzielić kilku odpowiedzi.

Wypowiedzi respondentów pogrupowane według kategorii tematycznych przedstawiliśmy w tabeli 7. Wyróżnić można trzy główne obszary zagadnień, na których koncentrowali się badani: działalność polityczną, działania na rzecz pracowników, historyczną rolę związku. W przypadku „Solidarności” stosunkowo często także kojarzono związek zarówno z byłym, jak i obecnym jego liderem. Lecha Wałęsę, historycznego przywódcę związku, wymienia 6% ankietowanych, a Mariana Krzaklewskiego - mniejsza grupa (2%). W przypadku OPZZ skojarzenia personalne są słabsze, a jedynym liderem kojarzonym z tą centralą jest jej pierwszy przewodniczący - Alfred Miodowicz.

Zarówno „Solidarność”, jak i OPZZ budzą skojarzenia z przeszłością. Szczególnie wyraźnie dotyczy to „Solidarności”. Wypowiedzi odnoszące się do jej historycznej roli zwykle mają wydźwięk pozytywny, natomiast w przypadku OPZZ - negatywny. „Solidarność” postrzegana jest jako siła, która doprowadziła do przemian ustrojowych w Polsce - demokracji, wolności i niepodległości; dzięki niej doszło do zmiany systemu politycznego. OPZZ kojarzone jest przez znaczącą grupę respondentów z praktykami okresu PRL (*reżim komunistyczny, stara nomenklatura*). Ogólne skojarzenia z historią, przeszłością częstsze są w przypadku „Solidarności” niż OPZZ.

Tabela 7

Skojarzenia z głównymi centralami związkowymi	NSZZ „Solidarność”	OPZZ
	w procentach	
Liderzy		
Lech Wałęsa	6	-
Marian Krzaklewski	2	-
Alfred Miodowicz	-	1
Skojarzenia pozytywne		
Osiągnięcia historyczne: walka o demokrację, wolność, niepodległość, także: walka z komunizmem, doprowadzenie do przemian ustrojowych	9	0
Działalność związkowa i działalność na rzecz pracowników	4	11
Wspólne działanie	2	0
Ogólnie pozytywne	1	2
Skojarzenia neutralne		
Partia polityczna	10	2
Związek zawodowy	6	9
Historia, skojarzenia z przeszłością (ogólnie)	5	1
Władza, rząd	3	0
Połączenie partii i związku zawodowego	2	0
Konflikt z SLD, z lewicą	1	0
Związki z SLD, z lewicą	0	3
Skojarzenia negatywne		
Negatywne skojarzenia dotyczące działalności politycznej	11	2
Wypowiedzi wyrażające utratę zaufania, rozczarowanie	10	0
Przestępczość i arogancja	8	0
Negatywne skojarzenia dotyczące działalności związkowej: przegrany związek zawodowy, związek zawodowy bez przyszłości	5	3
Brak skuteczności	4	6
Strajki, niepokoje społeczne	3	1
Skojarzenia z PZPR i komunizmem	0	9
Ogólnie negatywne	1	1
Trudno powiedzieć	22	49

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli udzielić kilku odpowiedzi.

Działacze wywodzący się z organizacji pracowniczych są obecni w Sejmie, a także, jak w przypadku liderów NSZZ „Solidarność”, w rządzie. W wypowiedziach na temat „Solidarności” często pojawiają się skojarzenia z partią polityczną, zarówno w kontekście neutralnym, jak i negatywnym. Respondenci odnoszący się z niechęcią do politycznej działalności związku czasem wskazują na zjawisko korupcji oraz arogancji władzy (*oszustwo, karierowicze*). Badani postrzegający OPZZ jako siłę polityczną są znacznie mniej liczni.

Jeśli zsumować skojarzenia pozytywne, neutralne i negatywne, to okazuje się, że „Solidarność” częściej kojarzona jest z działalnością polityczną (22% wypowiedzi odnosi się do polityki, sprawowania władzy; 15% do działalności związkowej, obrony interesów pracowniczych), a OPZZ - z działalnością związkową (14% odpowiedzi dotyczy kwestii ochrony interesów pracowniczych; o połowę mniejszy odsetek wymienia rozmaite skojarzenia z polityką).

W wypowiedziach na temat „Solidarności” stosunkowo częste są głosy wyrażające zawiedzione nadzieje (*zła realizacja założeń „S”, nic nie pozostało z dawnego związku*). Czasami stwierdzenia te łączą się z krytyką politycznej działalności związku oraz z oskarżeniami o postępowanie nieetyczne (*walczą tylko o władzę dla siebie*). W przypadku OPZZ motyw zawiedzionych nadziei pojawia się sporadycznie.

Wypowiadając się o OPZZ stosunkowo liczna grupa respondentów (6%) wymienia niską skuteczność działań (*nikt się z nimi nie liczy, niewielki wpływ na to, co się dzieje w kraju*). Tego typu krytyka pojawia się również w stosunku do OPZZ jako związku zawodowego (*niewidoczny związek*). Oceny tego rodzaju wyrażane są również w opiniach o „Solidarności”, jednak nieco rzadziej.

Podsumowując tę część, warto przypomnieć podstawowe elementy społecznego wizerunku obu central związkowych.

1. NSZZ „Solidarność” jest kojarzony ze swoimi historycznymi zasługami. Obecnie związek ten często postrzegany jest jako organizacja silnie (dla wielu nadmiernie) upolityczniona. Pojawiają się skojarzenia z korupcją, arogancją władzy.

2. Mniej wyrazisty jest wizerunek OPZZ. Centrala ta jest często kojarzona z praktykami poprzedniego systemu, przez wielu postrzegana jako „prawdziwy” związek zawodowy, którego działania są jednak często nieskuteczne.

ZMIANY W WIZERUNKU NSZZ „SOLIDARNOŚĆ”

Pytanie otwarte dotyczące NSZZ „Solidarność” zadaliśmy sześć lat temu, w czerwcu '93, kiedy premierem była Hanna Suchocka, a rząd tworzyły partie utożsamiane z „Solidarnością”, a więc w sytuacji politycznej w jakimś sensie podobnej do obecnej.

Kategorie odpowiedzi z roku '93 i obecne oczywiście się różnią. W tabeli 8 przedstawiliśmy te, które powtarzały się w obydwu badaniach i udzielone były przez znaczącą grupę (co najmniej 6%) respondentów.

Zwraca uwagę fakt, że obecnie nieco częściej „Solidarność” postrzegana jest jako siła polityczna. Zarówno neutralne, jak i pejoratywne określenia związane ze sprawowaniem władzy są teraz częstsze niż wypowiedzi, w których respondenci zwracają uwagę na sprawy związkowe i ochronę interesów pracowniczych. Może się to wiązać z tym, że w roku '93 NSZZ „Solidarność” i partie wywodzące się z tego ruchu były organizacyjnie odrębne, a związek zawodowy często kontestował działalność rządu. Wydaje się, że obecnie respondenci nie rozgraniczają wyraźnie działalności NSZZ „Solidarność” i AWS.

W miarę upływu czasu nieco częściej pojawiają się wypowiedzi dotyczące historycznych dokonań „Solidarności”. Również Lech Wałęsa kojarzony jest z nią częściej niż przed sześcioma laty. Z perspektywy czasu wyraźniejsza staje się historyczna rola związku. Jednocześnie jednak ponad dwukrotnie zwiększył się odsetek respondentów nie mających żadnych skojarzeń.

Tabela 8

Skojarzenia z NSZZ „Solidarność”	Wskazania respondentów według terminów badań	
	VI '93	III '99
	w procentach	
Lech Wałęsa	1	6
Pozytywne		
Osiągnięcia historyczne: walka o demokrację, wolność, niepodległość	5	9
Działalność związkowa i działalność na rzecz pracowników	9	4
Neutralne		
Partia polityczna	4	10
Związek zawodowy	10	6
Negatywne		
Negatywne skojarzenia dotyczące działalności politycznej	4	11
Wypowiedzi wyrażające utratę zaufania, rozczarowanie	12	10
Przestępczość i arogancja	12	8
Trudno powiedzieć	10	22

Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci mogli udzielić kilku odpowiedzi.

Wyniki marcowego badania pozwalają sądzić, że dwie największe centrale związkowe nie są postrzegane jako efektywni reprezentanci interesów pracowniczych. Przyczyny tego stanu rzeczy są odmienne w przypadku „Solidarności” i OPZZ. Społeczny obraz NSZZ „Solidarność” kształtują, w dużym stopniu, wydarzenia dziejące się na ogólnopolskiej scenie politycznej, a związek często jest postrzegany jako partia polityczna. OPZZ budzi mniej emocji; połowa badanych nie ma z nim jakichkolwiek skojarzeń.

Spółeczny obraz obu central związkowych w dużym stopniu zdeterminowany jest przez interpretację najnowszej historii Polski. Wydaje się, że w świadomości społecznej historyczna rola „Solidarności” nie budzi większych kontrowersji. Ci badani, którzy odnoszą się do przeszłości, pozytywnie oceniają działalność tego związku.

Opracował

Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. Czy obecnie należy Pan(i) do związku zawodowego?
(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	11	89	1065
Płeć			
Mężczyźni	14	86	505
Kobiety	8	92	560
Wiek			
18-24 lat	3	97	152
25-34	15	85	187
35-44	17	83	219
45-54	15	85	199
55-64	10	90	135
65 lat i więcej	3	97	172
Miejsce zamieszkania			
Wieś	6	94	392
Miasto do 20 tys.	15	85	128
20 - 100 tys.	16	84	223
101 - 500 tys.	15	85	196
501 tys.i więcej mieszk.	8	92	125
Wykształcenie			
Podstawowe	4	96	325
Zasadnicze zawodowe	15	85	309
Średnie	12	88	343
Wyższe	19	81	87
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	25	75	67
Prac.umysł.niż.szczebla	23	77	102
Pracownicy fiz.- umysł.	21	79	97
Robotnicy wykwalifikowani	28	72	104
Robotnicy niewykwalifik.	20	80	52
Rolnicy	5	95	53
Pracujący na własny rach.	1	99	43
Bierni zawodowo			
Renciści	4	96	130
Emeryci	5	95	212
Uczniowie i studenci	0	100	72
Bezrobotni	0	100	87
Gospodynie domowe i inni	1	99	46
Pracuje w:			
sferze budżetowej	31	69	98
sekt. państw.,publicznym	40	60	132
sp. właśc. pryw. i państwa	17	83	79
sekt. pryw. poza rolnict.	3	97	192
prywatnym gosp. rolnym	6	94	60
Dochody na jedną osobę			
Do 275 zł	7	93	225
276 - 399	15	85	156
400 - 549	13	87	214
550 - 799	14	86	139
Powyżej 799 zł	12	88	111
Ocena własnych war. mater.			
Złe	8	92	375
Średnie	13	87	457
Dobre	12	88	232
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	10	90	64
Raz w tygodniu	11	89	592
Kilka razy w miesiącu	15	85	157
Kilka razy w roku	13	87	164
W ogóle nie uczestniczy	1	99	88
Poglądy polityczne			
Lewica	10	90	262
Centrum	12	88	288
Prawica	15	85	255
Trudno powiedzieć	7	93	259

Tabela 2. Jaki związek zawodowy najlepiej, Pana(i) zdaniem, reprezentuje interesy ludzi takich jak Pan(i)?
 1 - Związki zawodowe zrzeszone w OPZZ; 2 - NSZZ "Solidarność"; 3 - NSZZ "Solidarność '80"; 4 - NSZZ Rolników Indywidualnych "Solidarność"; 5 - Związek Zawodowy "Samoobrona"; 6 - Inny związek; 7 - Żaden (%)

	1	2	3	4	5	6	7	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	11	14	2	2	9	3	43	16	1065
Płeć									
Mężczyźni	11	18	3	2	10	3	40	13	505
Kobiety	11	11	2	2	7	3	47	18	560
Wiek									
18-24 lat	7	10	1	1	8	1	47	24	152
25-34	3	19	3	1	10	4	43	18	187
35-44	12	18	3	3	9	2	40	14	219
45-54	12	9	3	3	10	4	52	8	199
55-64	25	16	3	2	7	3	34	10	135
65 lat i więcej	11	12	1	1	8	4	42	22	172
Miejsce zamieszkania									
Wieś	7	12	1	4	16	2	40	18	392
Miasto do 20 tys.	12	14	2	1	10	4	42	15	128
20 - 100 tys.	17	16	2	0	4	3	43	16	223
101 - 500 tys.	14	17	5	1	1	1	46	14	196
501 tys.i więcej mieszk.	7	12	2	0	6	7	52	14	125
Wykształcenie									
Podstawowe	10	10	2	4	10	2	41	21	325
Zasadnicze zawodowe	11	17	2	2	13	3	39	13	309
Średnie	13	14	3	0	5	3	47	15	344
Wyższe	7	20	1	1	1	5	55	10	87
Grupa społ.-zaw. pracujący									
Kadra kier., inteligencja	7	17	0	2	0	4	54	16	67
Prac.umysł.niż.szczębla	9	19	0	1	2	2	51	18	102
Pracownicy fiz.-umysł.	8	15	5	1	7	4	47	13	97
Robotnicy wykwalifikowani	21	14	4	2	6	3	37	12	104
Robotnicy niewykwalifik.	3	17	8	1	14	0	47	11	52
Rolnicy	2	4	0	15	43	1	21	15	53
Pracujący na własny rach.	0	19	0	0	3	0	67	11	43
Bierni zawodowo									
Renciści	15	7	3	2	11	4	36	21	130
Emeryci	16	12	2	1	7	3	41	17	212
Uczniowie i studenci	9	9	1	0	4	2	57	19	72
Bezrobotni	10	22	1	1	11	1	34	18	87
Gospodynie domowe i inni	9	20	4	0	8	5	42	13	46
Pracuje w:									
sferze budżetowej	14	17	3	0	4	5	40	17	98
sekt. państw.,publicznym	12	19	5	1	5	6	44	8	132
sp. właśc. pryw. i państwa	8	24	3	1	4	0	49	10	79
sekt. pryw. poza rolnict.	9	11	1	2	6	1	55	16	192
prywatnym gosp. rolnym	5	3	0	15	39	1	18	18	60
Dochody na jedną osobę									
Do 275 zł	8	11	4	2	13	2	46	13	225
276 - 399	15	20	1	1	6	4	38	15	156
400 - 549	12	11	3	1	11	2	42	17	214
550 - 799	22	19	2	0	4	4	38	11	139
Powyżej 799 zł	9	13	3	2	2	3	55	14	111
Ocena własnych war. mater.									
Złe	12	10	3	2	11	3	45	14	375
Średnie	11	17	2	2	8	3	39	18	457
Dobre	11	15	1	1	6	2	49	15	232
Udział w prakt. religijnych									
Kilka razy w tygodniu	10	19	4	0	7	1	41	18	64
Raz w tygodniu	11	16	2	2	10	3	43	14	592
Kilka razy w miesiącu	10	9	5	1	10	6	45	14	157
Kilka razy w roku	13	14	1	2	7	2	43	18	164
W ogóle nie uczestniczy	11	9	0	2	5	2	47	23	88
Poglądy polityczne									
Lewica	25	4	3	0	12	2	45	9	262
Centrum	12	12	2	2	8	2	46	16	288
Prawica	4	35	2	3	7	4	37	8	255
Trudno powiedzieć	4	7	2	2	8	3	45	29	259

Tabela 3. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe w Polsce na ogół skutecznie czy też nieskutecznie bronią interesów pracowniczych? 1 - Zdecydowanie skutecznie; 2 - Raczej skutecznie; 3 - Raczej nieskutecznie; 4 - Zdecydowanie nieskutecznie (%)

	1	2	3	4	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	1	22	40	23	14	1064
Płeć						
Mężczyźni	2	23	40	25	10	505
Kobiety	1	20	39	21	18	559
Wiek						
18-24 lat	1	27	33	17	22	152
25-34	0	30	39	22	9	187
35-44	2	22	44	24	8	219
45-54	1	18	44	27	10	199
55-64	2	22	34	30	13	135
65 lat i więcej	2	12	42	17	27	172
Miejsce zamieszkania						
Wieś	1	22	36	24	17	392
Miasto do 20 tys.	2	24	39	21	13	128
20 - 100 tys.	1	17	46	23	14	223
101 - 500 tys.	3	22	40	27	8	196
501 tys.i więcej mieszk.	0	26	42	15	17	125
Wykształcenie						
Podstawowe	2	20	35	21	22	325
Zasadnicze zawodowe	1	23	38	26	12	309
Średnie	1	21	48	20	11	344
Wyższe	4	27	34	31	4	87
Grupa społ.-zaw. pracujący						
Kadra kier., inteligencja	4	20	35	33	8	66
Prac. umysł.niż.szczębla	2	26	45	20	7	102
Pracownicy fiz.- umysł.	1	15	52	22	9	97
Robotnicy wykwalifikowani	1	21	39	30	10	104
Robotnicy niewykwalifik.	0	42	35	13	10	52
Rolnicy	0	22	44	27	7	53
Pracujący na własny rach.	0	26	43	13	18	43
Bierni zawodowo						
Renciści	0	16	40	25	18	130
Emeryci	2	16	39	22	21	212
Uczniowie i studenci	3	27	30	22	18	72
Bezrobotni	1	26	41	14	18	87
Gospodynie domowe i inni	4	30	26	27	13	46
Pracuje w:						
sferze budżetowej	1	31	37	23	7	98
sekt. państw., publicznym	1	18	53	21	6	132
sp. właśc. pryw. i państwa	1	30	39	24	6	79
sekt. pryw. poza rolnict.	1	20	37	27	15	191
prywatnym gosp. rolnym	0	24	44	21	11	60
Dochody na jedną osobę						
Do 275 zł	1	23	37	27	11	225
276 - 399	0	23	45	17	15	156
400 - 549	1	18	45	27	9	214
550 - 799	2	22	40	20	17	139
Powyżej 799 zł	1	23	36	25	15	111
Ocena własnych war. mater.						
Złe	2	22	39	26	12	375
Średnie	1	20	39	24	16	457
Dobre	2	26	44	15	13	232
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	3	20	38	26	14	64
Raz w tygodniu	2	22	41	22	13	592
Kilka razy w miesiącu	1	23	41	19	16	157
Kilka razy w roku	0	24	42	20	14	163
W ogóle nie uczestniczy	1	18	28	37	17	88
Poglądy polityczne						
Lewica	0	22	37	33	8	262
Centrum	1	21	45	23	10	288
Prawica	4	30	40	17	10	255
Trudno powiedzieć	1	14	38	18	29	259

Tabela 4. Czy, Pana(i) zdaniem, związki zawodowe mają obecnie zbyt duży, wystarczający czy też zbyt mały wpływ na decyzje władz w naszym kraju? 1 - Zdecydowanie zbyt duży; 2 - Raczej zbyt duży; 3 - Taki, jaki powinny mieć; 4 - Raczej zbyt mały; 5 - Zdecydowanie zbyt mały

(%)

	1	2	3	4	5	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	9	11	14	33	16	16	1064
Płeć							
Mężczyźni	10	13	18	29	17	13	505
Kobiety	8	10	12	37	15	18	559
Wiek							
18-24 lat	6	6	17	35	11	24	152
25-34	4	13	11	41	19	12	187
35-44	9	17	15	34	17	8	219
45-54	13	9	14	36	17	11	199
55-64	13	9	18	25	20	16	135
65 lat i więcej	11	11	14	27	9	29	172
Miejsce zamieszkania							
Wieś	8	7	12	35	16	21	392
Miasto do 20 tys.	5	15	17	37	15	10	128
20 - 100 tys.	10	11	14	36	15	15	223
101 - 500 tys.	11	13	16	32	17	12	196
501 tys.i więcej mieszk.	12	19	18	23	12	15	125
Wykształcenie							
Podstawowe	6	6	17	32	13	26	325
Zasadnicze zawodowe	6	11	13	35	21	13	309
Średnie	12	14	12	36	15	12	344
Wyższe	21	22	19	26	9	3	87
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	12	22	15	31	13	6	66
Prac. umysł. niż. szczebla	16	16	16	33	15	5	102
Pracownicy fiz. - umysł.	4	7	14	40	21	14	97
Robotnicy wykwalifikowani	9	9	18	38	20	5	104
Robotnicy niewykwalifik.	6	14	15	30	21	14	52
Rolnicy	3	5	8	41	28	14	53
Pracujący na własny rach.	16	25	23	12	4	20	43
Bierni zawodowo							
Renciści	12	7	10	30	19	22	130
Emeryci	10	15	15	26	12	22	212
Uczniowie i studenci	4	8	19	34	10	25	72
Bezrobotni	3	6	11	48	10	21	87
Gospodynie domowe i inni	11	2	11	47	12	18	46
Pracuje w:							
sferze budżetowej	5	13	11	46	20	5	98
sekt. państw., publicznym	10	11	19	37	18	6	132
sp. właśc. pryw. i państwa	6	23	12	36	19	5	79
sekt. pryw. poza rolnict.	16	13	18	23	13	17	191
prywatnym gosp. rolnym	4	3	10	37	26	20	60
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	7	4	15	35	25	14	225
276 - 399	5	12	17	35	14	16	156
400 - 549	10	16	11	36	12	14	214
550 - 799	11	9	15	41	11	14	139
Powyżej 799 zł	18	22	17	15	19	10	111
Ocena własnych war. mater.							
Źłe	8	9	12	33	20	18	375
Średnie	8	12	17	33	13	16	457
Dobre	12	13	15	35	13	11	232
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	14	11	20	29	8	17	64
Raz w tygodniu	8	9	16	36	17	14	592
Kilka razy w miesiącu	8	15	13	29	15	19	157
Kilka razy w roku	9	14	12	37	12	16	163
W ogóle nie uczestniczy	18	14	7	21	19	21	88
Poglądy polityczne							
Lewica	12	14	11	35	19	9	262
Centrum	8	10	15	38	18	10	288
Prawica	12	18	21	29	10	10	255
Trudno powiedzieć	5	4	11	30	15	35	259